

KAPCSOLATI ERŐFORRÁSOK ÉS TÁRSAS TÁMOGATÁS A GYERMEKVÉDELMI GONDOSKODÁSBAN ÉLŐ FIATALOK MEGKÜZDÉSÉBEN

Author(s) / Szerző(k):

Bordás Enikő (Drs)

Universitatea Babeş-Bolyai (Romania)

E-mail:

deak77eniko@gmail.com

Cite: Bordás Enikő (2026). Kapcsolati erőforrások és társas támogatás a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok megküzdésében. *OxIPO – Interdiszciplináris Tudományos Folyóirat*, VIII. Évfolyam 2026/3. Szám. 85-98. Doi: <https://www.doi.org/10.35405/OXIPO.2026.3.85>

Idézés:

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

EP / EE: Ethics Permission / Etikai engedély: KFS/2026/O3-0006

Reviewers: *Public Reviewers / Nyilvános Lektorok:*

- Lektorok:**
1. Berszán Lília (Ph.D.), Universitatea Babeş-Bolyai (Romania)
 2. Dániel Botond (Ph.D.), Universitatea Babeş-Bolyai (Romania)

Anonymous reviewers / Anonim lektorok:

3. Anonymous reviewer (Ph.D.) / Anonim lektor (Ph.D.)
4. Anonymous reviewer (Ph.D.) / Anonim lektor (Ph.D.)

Absztrakt

A tanulmány a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok kapcsolati erőforrásait és társas támogatási mintázatait vizsgálja, különös tekintettel a nehéz élethelyzetekkel való megküzdésben betöltött szerepükre. A kutatás célja annak feltárása volt, hogy a fiatalok milyen kapcsolati hálóval rendelkeznek, kikhez fordulnak segítségért, milyen támogatást érzékelnek, és milyen megküzdési stratégiákat alkalmaznak. A kvantitatív vizsgálat 2025 novembere és 2026 márciusa között, négy erdélyi megyében zajlott, 278, 16–26 év közötti, gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatal bevonásával. Az adatok elemzése leíró statisztikai módszerekkel, IBM SPSS Statistics program segítségével történt. Az eredmények jelentős egyéni különbségeket mutattak a fiatalok kapcsolati hálójában: 6,5%-uk nem jelölt baráti kapcsolatot, miközben számos fiatal az intézményen kívül élő

kortársakkal is fenntartott kapcsolatokat. A megküzdési stratégiák közül a másokkal való beszélgetés bizonyult a leggyakrabban alkalmazott stratégiának (49,8%), míg a szakemberhez fordulás ritkábban jelent meg. Az eredmények arra utalnak, hogy a társas kapcsolatok a vizsgált fiatalok körében gyakran mozgósított erőforrásként jelennek meg a nehézségek kezelésében, és az informális támogatási hálózatok az önálló életre való átmenet szempontjából is fontosak lehetnek.

Kulcsszavak: gyermekvédelmi gondoskodás; társas támogatás; kapcsolati erőforrások

Diszciplínák: szociológia, pedagógia

Abstract

RELATIONAL RESOURCES AND SOCIAL SUPPORT IN COPING AMONG YOUNG PEOPLE IN THE CHILD PROTECTION SYSTEM

The study examines the relational resources and patterns of social support among young people living in the child protection system, with particular attention to their role in coping with difficult life situations. The aim of the research was to explore the relational networks available to young people, the persons they turn to for help, the support they perceive, and the coping strategies they use. The quantitative study was conducted between November 2025 and March 2026 in four counties of Transylvania, involving 278 young people aged 16–26 living in child protection care. The data were analysed using descriptive statistical methods in IBM SPSS Statistics. The findings revealed considerable individual differences in the participants' relational networks: 6.5% did not report having friends, while many participants maintained relationships with peers living outside the child protection institution. Talking to other people was the most frequently reported coping strategy (49.8%), whereas turning to professionals occurred less frequently. The findings suggest that social relationships frequently function as mobilised resources in coping with difficulties among the young people studied, while informal support networks may also be important during the transition towards independent living.

Keywords: child protection; social support; relational resources

Disciplines: sociology, pedagogy

A kutatás háttere és relevanciája

A gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok életútját gyakran olyan kihívások kísérik, amelyek jelentősen befolyásolják

társadalmi integrációjuk és önálló életkezésük esélyeit. A korábbi kutatások rámutatnak arra, hogy a gyermekvédelmi rendszerben nevelkedő fiatalok fokozottan ki

vannak téve a kapcsolati bizonytalanságoknak, az érzelmi támogatás hiányának, valamint a társadalmi kirekesztődés különböző formáinak (lásd: Rutter, 2000; Masten, 2001; Stein, 2008; Ungar, 2011). A rendszerből való kilépés különösen kritikus életszakasz, mivel sok fiatal nem rendelkezik azokkal a kapcsolati és társadalmi erőforrásokkal, amelyek elősegíthetnék a sikeres felnőtté válást (Stein, 2008; Homoki, 2014).

A nemzetközi szakirodalom egyre nagyobb figyelmet fordít a társas támogatás és a kapcsolati erőforrások szerepére a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok életében. A támogató kapcsolatokat az érzelmi biztonság mellett a megküzdésben, az önálló életvezetéshez szükséges erőforrások elérésében és a társadalmi integráció folyamatában is fontos szerepet tölthetnek be (Masten, 2001; Ungar, 2011; Neagu, 2017). Különösen fontos lehet legalább egy olyan stabil felnőtt jelenléte, akihez a fiatal bizalommal fordulhat problémáival, és aki támogatást nyújthat az életút kritikus átmeneti szakaszaiban.

A kapcsolati erőforrások jelentőségét hangsúlyozó megközelítések szerint a társas kapcsolatok nem csupán érzelmi támaszt jelentenek, hanem olyan társadalmi tőkét is képviselnek, amely megkönnyítheti az információkhoz, lehetőségekhez és támogatásokhoz való hozzáférést (lásd: Bourdieu, 1986; Coleman, 1988; Putnam, 2000). A gyermekvédelmi rendszerben élő fiatalok esetében különösen fontos annak vizsgálata, hogy milyen kapcsolatok állnak

rendelkezésükre, kikhez fordulnak segítségért, valamint milyen mértékben érzik magukat támogatottnak közvetlen környezetükben.

Jelen tanulmány célja a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok kapcsolati erőforrásainak és társas támogatási mintázatainak feltárása. A vizsgálat arra keresi a választ, hogy milyen támogató kapcsolatok állnak a fiatalok rendelkezésére, kik alkotják elsődleges segítségnyújtó hálózataikat, valamint milyen szerepet töltenek be ezek a kapcsolatok a mindennapi problémákkal való megküzdésben. A kutatás Románia négy erdélyi megyéjében valósult meg, kérdőíves adatfelvétellel építve.

A kapcsolati erőforrások vizsgálata különösen fontos a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok esetében, mivel ezek a kapcsolatok fontos erőforrást jelenthetnek a reziliencia szempontjából, valamint az önálló életkezdés és a társadalmi integráció folyamatában.

A kapcsolati erőforrások elméleti kerete

Serdülőkor, társadalmi integráció és társas kapcsolatok. A társadalmi integráció nem egyetlen esemény, hanem olyan folyamat, amely már serdülőkorban elkezdődik, és a felnőtté válás során tovább formálódik (Furlong & Cartmel, 2007; Stein, 2008). Az integráció nem kizárólag a gazdasági beilleszkedést jelenti, hanem magában foglalja a társas kapcsolatok, a közösségi részvétel és az intézményi beágyazottság dimenzióit is (Elder, 1985). A serdülőkor különösen meghatározó időszak ebből a

szempontból, hiszen ekkor alakulnak ki azok a kapcsolati mintázatok és társas kompetenciák, amelyek hosszú távon befolyásolják a fiatalok társadalmi részvételét és életútját.

A fejlődéslélektani és szociológiai megközelítések egyaránt hangsúlyozzák, hogy a serdülőkorban jelentős átalakuláson megy keresztül a fiatalok kapcsolati hálója. Miközben a család továbbra is fontos érzelmi háttérrel jelent, a kortárskapcsolatok szerepe fokozatosan felértékelődik (Bagdy, 2002). A kortárs csoportok nemcsak a társas támogatás forrásai, hanem normák, értékek és viselkedési minták közvetítői is (Zsíros, 2011; Jones et al., 2014). A szakirodalom szerint a támogató kortárs kapcsolatok különösen fontos védőfaktort jelenthetnek kedvezőtlen családi háttér esetén, hozzájárulva a pszichológiai jólléthez és a sikeres alkalmazkodáshoz (Bukowski et al., 2009). Ugyanakkor a kortársak hatása nem minden esetben pozitív, mivel a csoportnyomás bizonyos helyzetekben a kockázatos viselkedések megjelenését is elősegítheti (v.ö.: Gardner & Steinberg, 2005).

A pozitív ifjúsági fejlődés megközelítése szerint a serdülőkor nem csupán a problémák és kockázatok időszaka, hanem olyan életszakasz is, amely jelentős fejlődési lehetőségeket hordoz magában (Kőrössi, 2016; Masten, 2001). Ebben a folyamatban kiemelt szerepet kapnak a kapcsolati erőforrások és a társadalmi tőke különböző formái. A támogató felnőttekkel és kortársakkal kialakított kapcsolatok elősegíthetik az élnélvezet, az önbizalom

és az alkalmazkodási képességek fejlődését (Bourdieu, 1986; Coleman, 1988; Putnam, 2000). A társadalmi kapcsolatok így nem csupán érzelmi támaszt nyújtanak, hanem olyan erőforrásokat is közvetítenek, amelyek hozzájárulhatnak a társadalmi integráció sikerességéhez.

A gyermekvédelmi rendszer, mint sajátos szocializációs közeg. A szocializáció során alakulnak ki azok az értékek, normák és viselkedési mintázatok, amelyek meghatározzák az egyén társadalmi részvételét és jövőbeli lehetőségeit (Giddens, 1997). A gyermekvédelmi rendszerben élő fiatalok esetében ez a folyamat sajátos körülmények között zajlik, mivel fejlődésük nem a családi szocializáció megszokott keretei között történik (Stein, 2008).

A gyermekvédelmi rendszerbe kerülés háttérben gyakran összetett társadalmi és családi problémák állnak, például szegénység, lakhatási bizonytalanság, elhanyagolás vagy bántalmazás (Daniel, 2025). Ezek a tényezők nemcsak a bekerülést befolyásolják, hanem hosszabb távon a fiatalok kapcsolati mintázataira és társadalmi esélyeire is hatást gyakorolnak. A gyermekotthonok és lakásotthonok ezért nem pusztán ellátási formáknak tekinthetők, hanem olyan intézményes szocializációs közegeknek is, amelyek jelentős szerepet játszanak a normák, értékek és társas viselkedésformák kialakulásában (Giddens, 1997; Goffman, 1961).

A gyermekvédelmi rendszerben élő fiatalok kapcsolati környezete több szempontból eltér a családban nevelkedő kortársaiktól. Az intézményi környezetben a

kortárskapcsolatok szerepe gyakran felértékelődik, miközben a stabil felnőttkapcsolatok kialakulása sok esetben nehezebb (Stein, 2008). Az iskola és a kortárs csoportok így a társas támogatás kiemelt forrásaivá válhatnak. Ugyanakkor a gyakori intézményváltások, a kapcsolatok megszakadása vagy a bizonytalan családi háttér korlátozhatja a fiatalok számára elérhető kapcsolati erőforrásokat.

A rendszerből való kilépés időszaka különösen érzékeny átmenetet jelent. A kutatások szerint a gyermekvédelmi gondoskodásból kikerülő fiatalok fokozottan ki vannak téve a társadalmi kirekesztődés különböző formáinak, miközben gyakran hiányoznak azok a támogató kapcsolatok, amelyek az önálló életkezdetet segíthetnék (Stein & Munro, 2008). Ezzel szemben azoknál a fiataloknál, akik rendelkeznek stabil támogató kapcsolatokkal és elérhető társas erőforrásokkal, nagyobb eséllyel figyelhető meg sikeresebb alkalmazkodás és társadalmi integráció (Masten, 2001; Ungar, 2011; Mureşan, 2023).

Kapcsolati erőforrások, társas támogatás és reziliencia. A társas kapcsolatok jelentőségét számos társadalomtudományi elmélet hangsúlyozza, amelyek közös kiindulópontja, hogy az egyének életlehetőségeit nem csupán személyes képességeik vagy anyagi erőforrásaik befolyásolják, hanem azok a kapcsolatok is, amelyekhez életük során hozzáférnek. A kapcsolatok révén olyan erőforrások válnak elérhetővé, mint az információ, az érzelmi támogatás, a segítségnyújtás vagy a különböző lehetőségekhez való hozzáférés, amelyek meg-

határozó szerepet játszhatnak az életutak alakulásában.

Bourdieu (1986) a társadalmi tőkét azon aktuális vagy potenciális erőforrások összességéként határozza meg, amelyek tartós kapcsolati hálózatokhoz való tartozásból származnak. Értelmezésében a kapcsolatok nem pusztán társas kötelek, hanem olyan erőforrások, amelyek hozzájárulhatnak az egyének társadalmi érvényesüléséhez. Coleman (1988) megközelítésében a társadalmi tőke elsősorban a kapcsolatokban rejlő erőforrásokat jelenti. Kiemeli a bizalom, a kölcsönösség és a támogató kapcsolatok szerepét, amelyek elősegítik az együttműködést és az erőforrások áramlását. A gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok esetében ez a megközelítés különösen releváns, hiszen a stabil és megbízható kapcsolatok hozzájárulhatnak a támogatáshoz, az információszerzéshez, valamint a problémák hatékonyabb kezeléséhez.

Putnam (2000) a társadalmi tőke két alapvető formáját különbözteti meg: a bonding és a bridging társadalmi tőkét. A bonding kapcsolatok a szoros, érzelmileg jelentős köteleket jelentik, amelyek elsősorban érzelmi biztonságot és támogatást nyújtanak. A bridging kapcsolatok ezzel szemben különböző társadalmi csoportok között teremtenek kapcsolatot, és elősegítik az új információkhoz, lehetőségekhez és erőforrásokhoz való hozzáférést. A gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok számára mindkét kapcsolattípus fontos lehet: a szoros támogató kapcsolatok érzelmi támaszt nyújt-

hatnak, míg a tágabb kapcsolati háló elősegítheti a társadalmi integrációt és az önálló életkezdést.

A kapcsolati erőforrások jelentőségét a rezilienciakutatások is hangsúlyozzák. A rezilienciát a kortárs szakirodalom nem veszületett személyiségvonásként, hanem olyan dinamikus folyamatként értelmezi, amely az egyéni erőforrások és a környezeti feltételek kölcsönhatásában alakul ki (Luthar et al., 2000; Masten, 2001; Rutter, 2000; Ungar, 2011). Ebben a megközelítésben a kedvezőtlen élethelyzetekhez való alkalmazkodás nem kizárólag az egyén belső tulajdonságain múlik, hanem azon is, hogy milyen támogató kapcsolatokhoz és erőforrásokhoz fér hozzá.

A gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok esetében a reziliencia különösen fontos kérdés, mivel életútjuk során gyakran találkoznak halmozott kockázatokkal, például a családból való kiemeléssel, az intézményi elhelyezéssel, a kapcsolatok megszakadásával vagy a gyakori környezetváltásokkal. A kutatások ugyanakkor rámutatnak arra, hogy a támogató társas kapcsolatok fontos erőforrást jelenthetnek ezekben a helyzetekben (Masten, 2001; Rutter, 2000; Ungar, 2011). A bizalmi kapcsolatok – legyen szó nevelőkről, szakemberekről, tanárokról vagy kortársakról – fontos támaszt jelenthetnek a pozitív alkalmazkodás és az önálló életvezetés során.

A nemzetközi vizsgálatok szerint a reziliencia kialakulásában nem csupán az egyéni kompetenciák, hanem a kapcsolati erőforrások minősége és hozzáférhetősége is meghatározó szerepet játszik

(Legault et al., 2006; Taussig, 2002). A stabil felnőttkapcsolatok, a mentorok jelenléte, valamint az iskolai és közösségi beágyazottság egyaránt hozzájárulhatnak a fiatalok alkalmazkodóképességének fejlődéséhez (Lou et al., 2018; Whitesides et al., 2024). A gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok esetében ezért a kapcsolati erőforrások nem csupán a mindennapi támogatás szempontjából bírnak jelentőséggel, hanem a hosszú távú társadalmi beilleszkedés és az önálló életvezetés sikerességét is befolyásolhatják.

A fenti elméleti megközelítések alapján a kapcsolati erőforrások és a társas támogatás olyan erőforrásokként értelmezhetők, amelyek hozzájárulhatnak a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok társadalmi integrációjához, alkalmazkodásához és jövőbeli életútjának alakulásához. Ennek megfelelően a jelen kutatás középpontjában annak vizsgálata áll, hogy milyen kapcsolati hálóval rendelkeznek a fiatalok, kikhez fordulnak segítségért, valamint milyen mértékben érzékelnek társas támogatást mindennapi életük során.

A kapcsolati erőforrások megküzdésben betöltött szerepe különösen releváns lehet a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok esetében. A nehéz élethelyzetek kezelésében a társas kapcsolatok nemcsak érzelmi támaszt jelenthetnek, hanem lehetőséget teremthetnek a problémák megosztására, az információk és tanácsok elérésére, valamint a gyakorlati segítség igénybevételére is. Ebből következően a kapcsolati háló vizsgálata önmagában nem

elegendő annak megértéséhez, hogy milyen erőforrások állnak a fiatalok rendelkezésére; azt is érdemes feltárni, hogy ezeket a kapcsolatokat milyen mértékben mozgósítják a mindennapi nehézségek kezelése során.

A kutatás célja

A kutatás célja a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok kapcsolati erőforrásainak és társas támogatási mintázatainak feltárása, valamint annak vizsgálata, hogy a társas kapcsolatok milyen módon jelennek meg a mindennapi nehézségekkel való megküzdésben. A vizsgálat arra kereste a választ, hogy a fiatalok milyen kapcsolati hálóval rendelkeznek, kikhez fordulnak segítségért problémás helyzetekben, milyen mértékben érzékelnek érzelmi és gyakorlati támogatást, valamint milyen megküzdési stratégiákat alkalmaznak nehéz élethelyzetekben.

Minta és adatfelvétel

A kutatás kvantitatív adatfelvételre épült, amely 2025 novembere és 2026 márciusa között zajlott Erdély négy megyéjében: Kolozs, Maros, Bihar és Hargita megyében. A vizsgálatban összesen 278 fiatal vett részt, akik a kérdőív kitöltésének időpontjában gyermekvédelmi szakellátásban, elsősorban gyermekotthonokban és lakásotthonokban éltek. A mintába 16–26 év közötti fiatalok kerültek bevonásra. A minta kialakítása célzott mintavétellel történt, a megyei gyermekvédelmi igazgatóságok együttműködésével. Az adatfelvétel online kérdőív segítségével valósult

meg. A résztvevők a kutatás céljáról és feltételeiről előzetes tájékoztatást kaptak, részvételük önkéntes volt. A kutatás során biztosítottuk az anonimitást és az adatvédelmi előírások betartását.

A kutatás megvalósításához a vizsgálatban érintett gyermekvédelmi intézmények és megyei gyermekvédelmi igazgatóságok hozzájárulását beszereztük. A kutatás rendelkezett a Babeş–Bolyai Tudományegyetem illetékes etikai bizottságának jóváhagyásával, a résztvevők pedig tájékozott beleegyezésüket adták a részvételhez.

Mérőeszköz

Az adatgyűjtés strukturált kérdőív segítségével történt. A tanulmány a kapcsolati hálóra, a társas támogatásra, a segítségkérési mintázatokra és a nehéz élethelyzetekben alkalmazott megküzdési stratégiákra vonatkozó kérdések elemzésére fókuszál. A vizsgált változók közé tartoztak a bizalmi kapcsolatok, a problémamegosztás gyakorisága, a támogatást nyújtó személyek köre, a nehézségek kezelésére alkalmazott stratégiák, valamint a társas beilleszkedés szubjektív megítélésére vonatkozó mutatók.

Adatfeldolgozás

Az adatok elemzése az IBM SPSS Statistics program segítségével történt. A tanulmányban elsősorban leíró statisztikai eljárásokat alkalmaztunk a kapcsolati háló és a társas támogatás jellemzőinek bemutatására. Az eredmények értelmezése során kiemelt figyelmet fordítottunk a fia-

talok által érzékelt támogatási forrásokra, a segítségkérés mintázataira, valamint a társas beilleszkedés és a támogatottság szubjektív megélésére.

A kapcsolati erőforrások és társas támogatás empirikus jellemzői

Kapcsolati háló és társas támogatás. A kapcsolati erőforrások vizsgálata során elsőként a fiatalok baráti kapcsolatainak jellemzőit elemeztük (1. táblázat). Az egyes változók esetében az elemszám eltérhet a teljes mintanagyságtól ($N=278$), mivel nem minden résztvevő válaszolt valamennyi kérdésre. Az elemzések során az adott kérdésre érvényes választ adó válaszadók adatai kerültek figyelembevételre.

1. táblázat: A vizsgált fiatalok becsült baráti kapcsolatainak megoszlása. Forrás: a Szerző saját kérdőíves kutatása (2026) alapján, saját szerkesztés (érvényes válaszok száma: $n = 214$)

Becsült baráti kapcsolatok száma	Becsült gyakoriság (fő)	Arány (%)
Nincs barátja	14	6,5
1–2 barát	69	32,2
3–5 barát	52	24,3
6–10 barát	55	25,8
11 vagy több barát	24	11,2
Összesen	214	100,0

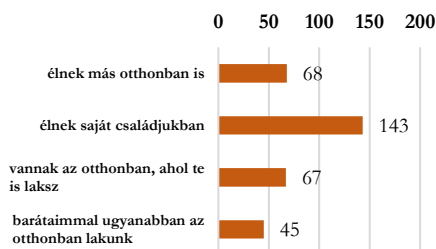
Az eredmények alapján a válaszadók többsége rendelkezett legalább egy baráttal, ugyanakkor a kapcsolati hálók mérete jelentős eltéréseket mutatott. A meg-

kérdezettek 6,5%-a egyetlen barátról sem számolt be, míg a legnagyobb csoportot azok alkották, akik 1–2 közeli barátot jelöltek meg (32,2%). A válaszadók közel fele 3–10 baráti kapcsolattal rendelkezett, míg a 11 vagy annál több barátot említő fiatalok aránya 11,2% volt.

Az eredmények arra utalnak, hogy a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok kapcsolati hálói eltérő mértékű társas erőforrásokat biztosítanak. Míg egyes fiatalok kiterjedtebb kapcsolati hálóval rendelkeznek, mások esetében a támogató kapcsolatok köre jóval szűkebb. A kapcsolatok száma ugyanakkor önmagában nem feltétlenül jelenti a társas támogatás magas szintjét, mivel a kapcsolatok minősége és érzelmi tartalma legalább olyan fontos szerepet játszik, mint azok mennyisége.

A kapcsolatok térbeli elhelyezkedésének vizsgálata azt mutatta, hogy a baráti kapcsolatok jelentős része nem kizárólag az intézményi környezethez kötődik (1. ábra).

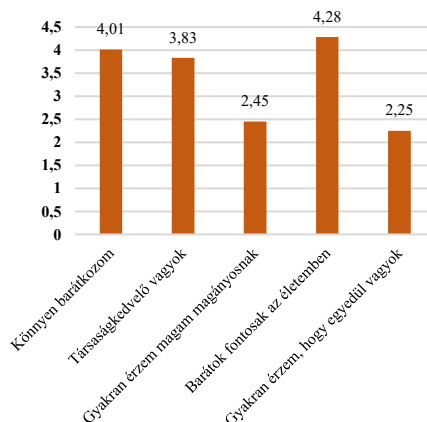
1. ábra: A vizsgált fiatalok baráti kapcsolatainak lakóhely szerinti megoszlása. Forrás: a Szerző saját kérdőíves kutatása (2026) alapján, saját szerkesztés (érvényes válaszok száma: $n = 214$)

Számos fiatal rendelkezik az intézményen kívül élő kortársakkal fenntartott kapcsolatokkal is. Ezek a kapcsolatok különösen fontos erőforrásként jelenhetnek meg, mivel hozzájárulhatnak a tágabb társadalmi kapcsolatháló kialakulásához, valamint elősegíthetik a későbbi önálló életvezetéshez szükséges informális támogatások elérését. A kapcsolati háló mérete és elhelyezkedése ezért a megküzdés szempontjából is releváns lehet: a fiatalok számára különösen azok a kapcsolatok jelenthetnek elérhető erőforrást, amelyek az intézményi környezetben túl is fennmaradnak, és amelyekhez problémás élethelyzetekben segítségért fordulhatnak.

Társas beilleszkedés és magányérzet. A társas beilleszkedés szubjektív megítélése összességében kedvező képet mutatott (2. ábra).

2. ábra: A társas beilleszkedés és magányérzet szubjektív megítélése a vizsgált fiatalok körében (átlagértékek). Forrás: a szerző saját kérdőíves kutatása (2026) alapján, saját szerkesztés (érvényes válaszok száma: n = 189)

A fiatalok többsége úgy vélte, hogy könnyen alakít ki baráti kapcsolatokat (átlag = 4,01), és fontosnak tartja a barátságokat (átlag = 4,28). Ezzel párhuzamosan a magányosság érzése mérsékeltebb mértékben jelent meg a válaszokban (átlag = 2,45). Az eredmények arra utalnak, hogy a válaszadók jelentős része rendelkezik olyan társas kapcsolatokkal, amelyek hozzájárulhatnak a mindennapi jólléthez és a közösségi beilleszkedéshez.

Ugyanakkor a kapcsolatok jelenléte nem minden esetben jelent stabil érzelmi támaszt. Az eredmények alapján a kapcsolati erőforrásokhoz való hozzáférés nem egyenletes a vizsgált fiatalok körében, ami arra utal, hogy egyesek sérülékenyebb helyzetben vannak a társas támogatás szempontjából. A baráti kapcsolatok ugyanakkor kiemelt szerepet töltenek be a fiatalok társas hálójában, és a nehéz élethelyzetekben fontos informális támogatási forrást jelenthetnek. Kérdés azonban, hogy ezek a kapcsolati erőforrások a mindennapi nehézségek kezelésében és a

megküzdés során ténylegesen is megjelennek-e.

A kapcsolati támogatás szerepe a megküzdésben. A társas támogatás jelentősége különösen jól megragadható a lelki nehézségekkel és problémás élethelyzetekkel való megküzdés során. A vizsgált fiatalok mentális állapotukat összességében inkább kedvezően értékelték, ugyanakkor a válaszok alapján a megküzdési képességek tekintetében egyéni különbségek figyelhetők meg. Ez arra utal, hogy a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok eltérő mértékű pszichés és kapcsolati erőforrásokkal rendelkeznek.

A megküzdési stratégiák közül kiemelkedő szerepet kapott a társas kapcsolatok mozgósítása. A válaszadók közel fele (49,8%) azt jelezte, hogy problémás helyzetekben elsősorban más emberekkel beszélgetve próbálja kezelni nehézségeit. Ez volt a leggyakrabban megjelölt megküzdési stratégia a vizsgált mintában.

Ez az eredmény a kapcsolati erőforrások szempontjából különösen fontos, mivel azt mutatja, hogy a társas kapcsolatok a vizsgált fiatalok esetében nem kizárólag a társas beilleszkedés és az érzelmi támogatás színterei, hanem a nehéz élethelyzetek kezelésében is megjelennek. A másokkal való beszélgetés, mint leggyakrabban alkalmazott stratégia arra utal, hogy a fiatalok jelentős része problémái kezelése során informális kapcsolati hálójára támaszkodik.

A beszélgetés mellett további megküzdési módokként jelentek meg a zenehallgatás és valamilyen kreatív alkotó

tevékenység, valamint a sport és a mozgás. Ezzel szemben a szakemberhez fordulás ritkábban jelent meg a válaszokban. Ez arra utalhat, hogy a fiatalok a nehézségek kezelésében gyakrabban támaszkodnak informális kapcsolataikra, mint formális segítő kapcsolatokra.

A kapcsolati erőforrások és a megküzdés közötti kapcsolat ugyanakkor nem értelmezhető kizárólag a kapcsolatok számának függvényében. A korábbi eredmények azt mutatták, hogy a fiatalok kapcsolati hálójának mérete jelentős eltéréseket mutat, és a kapcsolatok száma önmagában nem feltétlenül jelent magasabb szintű társas támogatást. A kapcsolatok minősége, érzelmi jelentősége és elérhetősége szintén fontos szempont lehet.

A jelen kutatás leíró eredményei alapján ezért óvatosan fogalmazhatunk: a társas kapcsolatok mozgósítása a vizsgált fiatalok körében gyakori megküzdési módnak tekinthető. Az eredmények nem teszik lehetővé annak kijelentését, hogy a társas támogatás önmagában javítja a megküzdési képességet, ugyanakkor arra rámutatnak, hogy az informális kapcsolatok fontos szerepet tölthetnek be a nehéz élethelyzetek kezelésében.

Ez az eredmény összhangban áll azokkal az elméleti megközelítésekkel, amelyek szerint a társas kapcsolatok érzelmi támogatást, információt és gyakorlati segítséget közvetíthetnek (Bourdieu, 1986; Coleman, 1988; Putnam, 2000). A gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok esetében ennek különös jelentősége lehet,

mivel az intézményi környezetből az önálló életvezetés felé történő átmenet során a stabil és elérhető kapcsolatok a mindennapi problémák kezelésében és a társadalmi beágyazottság fenntartásában egyaránt erőforrást jelenthetnek.

Megbeszélés

A kutatás eredményei alapján a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok kapcsolati erőforrásai jelentős egyéni különbségeket mutatnak. A kapcsolati háló nem tekinthető egységes vagy mindenki számára egyformán hozzáférhető erőforrásnak: egyes fiatalok kiterjedtebb kortársi és támogatói kapcsolatokkal rendelkeznek, míg mások kevésbé tudnak ezekre támaszkodni. Ez a különbség az önálló életre való átmenet szempontjából különösen fontos lehet, hiszen a gyermekvédelmi ellátásból való kilépés nem kizárólag az anyagi és intézményi támogatások fokozatos megszűnését jelenti, hanem a mindennapi problémák kezeléséhez szükséges kapcsolati erőforrások mozgósításának szükségességét is.

A vizsgálat egyik fontos eredménye, hogy a fiatalok jelentős része a nehéz élethelyzetek kezelésében informális kapcsolataira támaszkodik. A társas kapcsolatok ilyen szerepe túlmutat azon, hogy egyszerűen társas interakciókat biztosítanak: a fiatalok számára lehetőséget teremthetnek problémáik megosztására, érzelmi támogatás keresésére és a nehéz helyzetek közös értelmezésére. A kapcsolati erőforrások ezért az önállósodás folyamatában nem kizárólag a társas beilleszkedés

szempontjából jelentősek, hanem a mindennapi élethelyzetek kezelésében is szerepet kaphatnak.

Az eredmény a kapcsolati erőforrások hozzáférhetőségének jelentőségére irányítja a figyelmet, és összhangban értelmezhető Ungar (2011) ökológiai reziliencia-megközelítésével, amely a környezeti erőforrásokhoz és támogató kapcsolatokhoz való hozzáférés fontosságát hangsúlyozza. A gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok esetében ezért nem elegendő azt vizsgálni, hogy rendelkeznek-e kapcsolatokkal; az is lényeges, hogy ezek a kapcsolatok elérhetőek, biztonságosak és a nehéz élethelyzetekben ténylegesen igénybe vehetőek-e.

A jelen kutatás eredményei ugyanakkor arra is rámutatnak, hogy az informális kapcsolatok jelentősége nem jelenti a formális segítő rendszerek szerepének csökkenését. Éppen ellenkezőleg: a szakemberekhez fordulás alacsonyabb aránya azt a kérdést veti fel, hogy a gyermekvédelmi ellátórendszer hogyan tudja úgy támogatni a fiatalokat, hogy közben az informális kapcsolataik megerősítésére és fenntartására is lehetőséget teremtsen. Az intézményi ellátásból való kilépés szempontjából ezért különösen fontos lehet azoknak a kapcsolatoknak a támogatása, amelyek nem kizárólag az intézményhez kötődnek, hanem azon kívül is fennmaradhatnak.

Ez a gyakorlat szintjén azt jelentheti, hogy az önálló életre való felkészítés nem szűkíthető le az egyéni életvezetési készségek fejlesztésére, az oktatás vagy a mun-

kavállalás támogatására. A felkészítés részét képezheti a fiatalok társas kapcsolati erőforrásainak feltérképezése, a támogató kapcsolatok fenntartásának elősegítése, valamint olyan közösségi lehetőségek biztosítása is, amelyek révén a fiatalok az intézményi környezeten kívül is stabil kapcsolatokra tehetnek szert.

Különösen fontos lehet ebből a szempontból az olyan kortársi, közösségi és mentori kapcsolatok támogatása, amelyek hosszabb távon is fennmaradhatnak. Ezek nem helyettesítik a professzionális segítségnyújtást, hanem annak kiegészítői lehetnek. A cél ezért nem az informális és formális támogatási formák egymással szembeni elhelyezése, hanem azok egymást kiegészítő rendszerként való kezelése.

A kutatás eredményei alapján ugyanakkor nem állítható, hogy a társas támogatás önmagában javítja a fiatalok megküzdési képességét vagy meghatározza sikeres önállóvá válásukat. A vizsgálat leíró jellegéből adódóan oksági következtetések levonására nincs lehetőség. Az eredmények inkább arra hívják fel a figyelmet, hogy a társas kapcsolatok a vizsgált fiatalok körében gyakran mozgósított erőforrásként jelennek meg a nehézségek kezelésében, ezért az önálló életre való átmenet támogatásában ezekre a kapcsolati erőforrásokra is érdemes figyelmet fordítani.

Következtetések

A kutatás eredményei alapján a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok

kapcsolati erőforrásai jelentős egyéni különbségeket mutatnak. A vizsgált fiatalok többsége rendelkezik valamilyen kortársi vagy egyéb támogató kapcsolattal, ugyanakkor a kapcsolati háló kiterjedtsége, a támogatás elérhetősége és a segítségkérés lehetősége nem minden fiatal számára azonos. Különösen fontosnak bizonyultak az intézményen kívül fennmaradó kapcsolatok, amelyek az intézményi környezeten túl is hozzájárulhatnak a társadalmi kapcsolódás és az informális támogatás fenntartásához.

A megküzdési stratégiák vizsgálata azt mutatta, hogy a társas kapcsolatok mozgósítása a vizsgált fiatalok körében gyakori módja a nehéz élethelyzetek kezelésének. A másokkal való beszélgetés volt a leggyakrabban megjelölt megküzdési stratégia, ami arra utal, hogy az informális kapcsolatok a mindennapi problémák kezelésében is fontos szerepet tölthetnek be. A társas támogatás ugyanakkor nem tekinthető minden fiatal számára egyformán hozzáférhető erőforrásnak, ezért a kapcsolatok megléte mellett azok minősége, stabilitása és elérhetősége is lényeges szempont.

Az eredmények gyakorlati szempontból arra hívják fel a figyelmet, hogy a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok önálló életre való felkészítése nem szűkíthető le az egyéni életvezetési készségek, az oktatás vagy a munkavállalás támogatására. Fontos lehet a fiatalok meglévő támogató kapcsolatainak feltérképezése és megerősítése, valamint olyan közösségi, kortársi és mentori lehetőségek bizto-

sítása, amelyek az intézményi környezeten túl is fenntartható kapcsolatok kialakítását segíthetik.

A formális és informális támogatási formák nem egymást helyettesítő, hanem egymást kiegészítő erőforrásokként értelmezhetők. A gyermekvédelmi szakemberek szerepe ezért nemcsak a közvetlen segítségnyújtásban, hanem a fiatalok kapcsolati erőforrásainak megerősítésében és a támogató közösségekhez való hozzáférés elősegítésében is fontos lehet.

A jelen kutatás leíró jellegéből adódóan az eredmények alapján nem vonható le oksági következtetés arra vonatkozóan, hogy a társas támogatás közvetlenül javítja a megküzdési képességet vagy meghatározza a sikeres önálló életkezdést. Az eredmények ugyanakkor rámutatnak arra, hogy a társas kapcsolatok a vizsgált fiatalok számára gyakran mozgósított erőforrásként jelennek meg a nehézségek kezelésében. Ez indokoltá teszi, hogy az önálló életre való átmenet támogatásában a kapcsolati erőforrások megőrzése, bővítése és hosszabb távú fenntarthatósága is hangsúlyosabb figyelmet kapjon.

Irodalom

- Bagdy, E. (2002). *Családi szocializáció és személyiségzavarok*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). New York: Greenwood Press.
- Bukowski, W. M., Motzoi, C., & Meyer, F. (2009). Friendship as process, function, and outcome. In K. H. Rubin, W. M. Bukowski, & B. Laursen (Eds.), *Handbook of peer interactions, relationships, and groups* (pp. 217–231). New York: Guilford Press.
- Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*, 94, S95–S120. DOI: <https://doi.org/10.1086/228943>
- Daniel, M. (2025). *Factori determinanți ai separării copilului de familie: Analiză socio-demografică în județul Cluj*. *Revista de Asistență Socială*, 24(2), 169–182.
- Elder, G. H., Jr. (1985). Perspectives on the life course. In G. H. Elder Jr. (Ed.), *Life course dynamics: Trajectories and transitions, 1968–1980* (pp. 23–49). Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Furlong, A., & Cartmel, F. (2007). *Young people and social change: New perspectives*. Maidenhead: Open University Press.
- Giddens, A. (1997). *Szociológia*. Budapest: Osiris.
- Goffman, E. (1961). *Asylums: Essays on the social situation of mental patients and other inmates*. New York: Transaction Publishers.
- Homoki, A. (2014). *A gyermekvédelmi gondozottak reziliencia vizsgálata a Dél-alföldi és az Észak-alföldi régióban*. Debrecen: Debreceni Egyetem, Humántudományok Doktori Iskola. Doctoral dissertation.
- Jones, R. M., Somerville, L. H., Li, J., Ruberry, E. J., Powers, A., Mehta, N., & Casey, B. J. (2014). Adolescents' neural sensitivity to peer evaluation. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 8, 87–94. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2014.01.004>
- Kőrössi, J. (2016). A pozitív fiatalkori fejlődés elmélete és modelljei. *Alkalmazott Pszichológia*, 16(2), 9–18. DOI: <https://doi.org/10.17627/ALKPSZICH.2016.2.9>
- Legault, L., Anawati, M., & Flynn, R. (2006). Factors favouring psychological resilience among fostered young people. *Children and Youth Services Review*, 28, 1024–1038. DOI:

- <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2005.10.006>
- Lou, Y., Taylor, E. P., & Di Folco, S. (2018). Resilience and resilience factors in children in residential care: A systematic review. *Children and Youth Services Review*, 89, 83–92. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.04.010>
- Luthar, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71(3), 543–562. DOI: <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00164>
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227–238. DOI: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.227>
- Mureșan, A. I. (2023). *Reziliență și vulnerabilitate la tinerii care părăsesc sistemul rezidențial de protecție a copilului din România*. Kolozsvár: Universitatea Babeș-Bolyai. Doctoral thesis.
- Neagu, M. (2017). *Young adults' perspectives on their experiences of different types of placement in Romania*. Oxford: University of Oxford. Doctoral thesis.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Rutter, M. (1987). Psychosocial resilience and protective mechanisms. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(3), 316–331. DOI: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/j.1939-0025.1987.tb03541.x>
- Rutter, M. (2000). Resilience reconsidered: Conceptual considerations, empirical findings, and policy implications. In J. P. Shonkoff & S. J. Meisels (Eds.), *Handbook of early childhood intervention* (2nd ed., pp. 651–682). Cambridge: Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511529320.030>
- Stein, M. (2008). Resilience and young people leaving care. *Child Care in Practice*, 14(1), 35–44. DOI: <https://doi.org/10.1080/13575270701733682>
- Stein, M., & Munro, E. R. (Eds.). (2008). *Young people's transitions from care to adulthood: International research and practice*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Taussig, H. N. (2002). Risk behaviours in maltreated youth placed in foster care: Longitudinal study of protective and vulnerability factors. *Child Abuse and Neglect*, 26, 1179–1199. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(02\)00391-5](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00391-5)
- Ungar, M. (2011). The social ecology of resilience: Addressing contextual and cultural ambiguity of a nascent construct. *American Journal of Orthopsychiatry*, 81(1), 1–17. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.2010.01067.x>
- Whitesides, T. H., Dade, M., Illustre, J., Barycki, E., Monro, W., & Cederbaum, J. A. (2024). Supporting youth transitioning out of foster care (preprint). SSRN. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.5343730>
- Zsíros, E. (2011). Kortárskapcsolatok. In Á. Németh & A. Költő (szerk.), *Serdülőkorú fiatalok egészsége és életmódja 2010: Az Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása című, az Egészségügyi Világszervezettel együttműködésben zajló nemzetközi kutatás 2010. évi felméréséről készült nemzeti jelentés* (pp. 113–119). Budapest: Országos Gyermkegészségügyi Intézet.